

**ERAALGATUSLIKEST STIPENDIUMIDEST
TARTU ÜLIKOO LIS 1802–1918**

SIRJE TAMUL

TARTU ÜLIKOO LI
KIRJASTUS

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	9
1. Uurimisülesanne ja põhimõisted	9
2. Metoodikast.....	14
3. Historiograafia.....	15
4. Allikad.....	21
ESIMENE OSA.....	25
I. Peatükk. Ajalooline ülevaade.....	25
1.1. <i>Studium generale</i> ja Rooma õigusest tulenev privileeg	25
1.2. Stipendium annakuõpetuses	29
1.3. Klassikalise ülikooli stipendiaadid	36
1.4. Järeldusi.....	39
II. Peatükk. Üliõpilane keiserliku Tartu ülikooli rahastus.....	40
2.1. Põhikirjast tulenev rahanduse korraldus	41
2.2. Stipendium rentei raamatupidamises	45
2.3. Üleminek mõisamajanduselt täielikule riigieelverelisele rahastamisele.....	47
2.4. Rahaoludest ülikoolis 1812–1918	50
2.5. Üliõpilaskond, õppekoha maksumus.....	54
2.6. Õppemaks ja vaesustunnistus.....	61
2.7. Riiklik tava (kroonu)- ja teaduskonnastipendium	67
2.8. Ülikooli lõpetamisest ja teaduskraadi omandamise võimalusest	84
2.9. Järeldusi.....	86
TEINE OSA. Eraalgatuslikud stipendiumid.....	88
Sissejuhatuseks. Stipendiumi õiguslik alus ja finantsvara.....	88
1. Stipendium pärimisõiguses	88
2. Stipendiumi finantsvarast.....	91
III. Peatükk. Aadlike maaomandiga kindlustatud stipendiumid.....	95
3.1. Krahvinna Maria Aurora von L'Estocq' perekonnalegaat	95
3.1.1. Stipendiaadid	98
3.2. Johan Georg von Thomsoni stipendium – Christopher Albrecht von Guldenhoffi pankrot	100
3.2.1. Christopher Albrecht von Guldenhoffi pankrot	101
3.3. Sieversite perekonnastipendium.....	105
3.3.1. Stipendiumiraha ja stipendiaadid	108
3.4. Stephan Guillemot de Villebois' stipendium.....	114
3.4.1. Stipendiaatidest	116
3.4.2. Villebois' stipendium 1898–1917.....	119
3.5. Johann Reinhold von Stackelbergi stipendium	120
3.6. Tähtvere von Wulfide stipendiumid.....	124

3.6.1. Emil von Wulfi stipendium	125
3.6.2. Charlotte Luise Wilhelmine von Pereira annak linnale. Alphonse von Pereira mälestusfond stipendiumifondina	128
3.7. Ernst von Freymann-Ostaniewiczi stipendium	133
3.7.1. Sihtkapitali allikad.....	135
3.7.2. Stipendiumist.....	137
3.8. Järeldusi.....	138
IV. Peatükk. Vilistlaskogude korjandusstipendiumid	141
4.1. Vilistlase mõistest, karjäärist ja ühisteadvusest	141
4.2. Riia vilistlaste stipendiumid	145
4.3. Albert (von) Hollanderi Birkenruh õppeasutuse vilistlaste pühendus- stipendium	147
4.4. Peterburi vilistlaste stipendiumid	149
4.5. Moskva vilistlaste stipendium	151
4.6. Tartu korporantide-vilistlaste stipendiumialgatusi	153
4.6.1. Chargierten Convent` buršistipendium	154
4.6.2. <i>Livonuste</i> teadustoetus	156
4.6.3. Heinrich Theodor (von) Dreyeri stipendium	157
4.6.4. <i>Arminia Dorpatensise</i> tahteavaldus	160
4.7. Järeldusi	161
V. Peatükk. Vilistlaste stipendiumid	162
5.1. Stipendium arstiteaduskonna üliõpilastele.....	162
5.1.1. Mereväearst Carlos Otto Rosenbergeri stipendium.....	162
5.1.2. Professor Nikolai Kozlovi stipendium	166
5.1.3. Riiginõunik Gustav Zimmermanni nimeline stipendium	168
5.1.4. Joseph ja Maria Bertensoni tahteavaldus	169
5.1.5. Üliõpilase Dmitri Šelari mälestusstipendium	173
5.1.6. Professor Wenzel ja Augusta Gruberi doktorandi stipendium.....	175
5.1.7. Järeldusi.....	180
5.2. Farmaatsiavilistlaste stipendiumid.....	181
5.2.1. Carl Ernst Clausi stipendium	184
5.2.2. Carl Daniel Mülleri stipendium	186
5.2.3. Stepan Kreslawsky stipendium	188
5.2.4. Järeldusi	190
5.3. Stipendiumid õigusteaduskonna üliõpilastele.....	191
5.3.1. Professor Walter Friedrich Clossius` stipendium	192
5.3.2. Notar Theodor Dossi kapital.....	194
5.4. Vilistlaste perekonnastipendiumid.....	197
5.4.1. Carl Baeckmanni stipendium Pariisi maailmanäituselt.....	197
5.4.2. Mickwitzide perekonnastipendium	198
5.4.3. Friedrich Julius ja Louise Amalie von Seezeni annak	202
5.4.4. Nicolai Christophary stipendium	204
5.4.5. Veterinaariaprofessor Eugen Semmeri stipendium	206
5.4.6. Järeldusi	213

VI. Peatükk. Haridus- ja kirikutegelaste stipendiumid.....	214
6.1. Professor Johann Gabriel Schwemschuch' legaati	215
6.2. Piiskop Carl Christian Ulmani stipendium	220
6.2.1. Ulmani stipendiumi asutamise ja stipendiaadid 1867–1895.	223
6.2.2. Ulmani stipendiaadid 1896–1917.....	226
6.3. Alexander Berthé stipendium	228
6.4. Korjandusstipendiumeid	231
6.5. Järeldusi	233
VII. Peatükk. Kaupmeeste ja linnakodanike stipendiumid.....	235
7.1. <i>Dr med</i> Carl Wilhelm Tischeri nimeline stipendium	236
7.1.1. Stipendiumi saatusest 1898–1902	240
7.2. Riia kaupmees Pawlin Popovi kapital	242
7.3. Tartu kaupmees Peter Šamajevi stipendium.....	243
7.3.1. Šamajevid	243
7.3.2. Peter Šamajevi kinkeakt	244
7.3.3. 1878. aasta testament ja stipendiumikapital	246
7.4. Järeldusi	249
VIII. Peatükk. Teadusrahastud	251
8.1. Robert Heimbürgeri teadusstipendium 1870–1918	252
8.1.1. Nathalie Heimbürgeri annetus	254
8.1.2. Administratsioon.....	255
8.1.3. Teadustöö preemia.....	259
8.1.4. Reisistipendium	266
IX. Peatükk. Ülevenemaalisi stipendiume Tartu üliõpilastele	271
9.1. Baronet James Wylie nimeline stipendium	271
9.2. Kindraladjutant Samuil Greigi stipendium.....	274
9.3. Krahv Mihhail Loriss-Melikovi stipendium.....	277
9.4. Piirkondlikud stipendiumid	278
9.4.1. Nimelisi stipendiumeid	281
9.4.2. Erialased stipendiumid	282
9.5. Stipendiumikapital teistes Venemaa riigiülikoolides	284
9.6. Järeldusi.....	285
X. Peatükk. Üliõpilaselu krediit	287
Tulemusi: Eraalgatuslikud stipendiumid–annetus- ja erakapitalil tuginenud stipendiumifond Tartu ülikoolis 1802–1918	293
 LISAD	
Lisa I. Stipendiumiga seotud mõisad 1802–1918.....	303
Lisa II. Robert Heimbürgeri teadustöö preemia	304
Lisa III. Robert Heimbürgeri reisistipendium	306
Lisa IV. Eraalgatuslike nimeliste stipendiumide kapital.....	308
Lisa V. Eraalgatuslike stipendiumide stipendiaatide päritolu 1802–1918	310

Lisa VI. Eraalgatuslike stipendiumide teaduskondlik jaotuvus 1802–1918	312
Lisa VII. Eraalgatuslikud stipendiumid aastate lõikes 1802–1918	314
Zusammenfassung: Die private Studienstiftungen an der Kaiserlichen Universität Tartu [Dorpat] 1802–1918.....	317
ALLIKAD JA KIRJANDUS.....	327
ISIKUNIMEDE LOEND	355
<i>Curriculum Vitae</i>	367